

A MAROSHOZ.

SZÁSZ KÁROLYTÓL.

Láttalak még, s ah! tán utoljára,
Emlékeim, vágyaim kincstára, —
Szép tündér völgy, gyönyörű vidékem,
Ah! előttem már bezárult éden!

Sorsom elvitt, mint a port a szélvész.
A háttérben képed ködbe elvész.
Nem mutat egyéb a képzeletnél
Szülő földem, édes hazám, Erdély!

Képzeletem, mint bucsuzó madár,
Utoljára minden helyet bejár.
Szép képeit felhossa a multnak,
Virágokat, mellyek már elhulltak.

A hol egykor boldog gyermekálmak
 Nekem fényes palotát rakának :
 Most csak romot és pusztulást látok
 Tündér várak , hogy elpusztulátok !

Ott kanyarog , ott fut a Maros még,
 Zöld partokon arany fővenyt mos még.
 Fellegeket usztat szőke habján,
 Csillagokat ringat alkonyatján.

Szőke Maros , régi ismerőm te !
 Képed hányszor feltűnik előmbe !
 Járván nehéz , sivatag homokban,
 Enyhe habod csak előmbe bukkan.

Képzetemben partjaidon termek,
 Gyermek vagyok újra , játszó gyermek ;
 Enyhe vized habjában feredve,
 Partjaidon csigát szedegetve.

Ismertelek meg sem is mondhatnám,
 Még előbb , mint önnön magamat tán ;
 Partodon volt a hely , hol születtem,
 Gyermek voltam , nőttem , ifju lettem.

S én szeretlek ! Minden édes emlék,
 Minden vágy , melly lelkemben szülemlék ,
 Te hozzád köt , lelkem hozzád forrott :
 Intő példa nekem a te sorsod.

Tündér gyermek , szőke fiatal lyán,
 Ott születted fenyves bérczek alján ;
 Titkos völgyben , hol örök moraj van
 Nevekedtél , lassu tenger-zajban.

De a helyet hamar szüknek érzéd,
 Elhagyád a fenyves szikla bérezét,
 S leszaladtál völgyek kebelére,
 Szép virágok szülötte helyére.

Édes apád, a fenyves, haragja
 Vak dühében nagy botját ragadja;
 S visszahozni a völgyből, utánad
 Hajítja a szörnyü fenyü szálát.

Megy a fenyü, megy alá sietve,
 Visszatérni neki sines már kedve.
 Virágok közt élvén már kedvedre,
 Ragadod a fenyüt is öledbe.

Viszed lejebb, mind lejebb magaddal.
 Majd szép szóval, majd pedig haraggal;
 Majd virágot tépdesel fájához,
 Majd homlokát verdesed sziklához . . .

Szélesedik a völgy is azonban,
 Falukat érsz, városokat nyomban.
 Sima tükör lesz kékelő arczod,
 Azt az égnek elejébe tartod.

És a kék ég lehajlik tehozzád,
 Fényes csillag esókolgatja orezád.
 A napsugár áttör árnyon, lombon,
 Fürteidre sugár koronát fon.

És a merre útadat te véssed,
 Vidul, éled az egész természet;
 Puhább a fű, a vetés hullámzóbb,
 Szebb madarak zengenek vidám szót.

Árnyosabb ott a berek, az erdő,
 A szántó föld gazdagabban termő.
 A lángsugár, mit a nap reád vét,
 Termi a bércz aranyát, ezüstjét.

Partjaidan vidámság tanyája,
 Jó pásztorok legelésző nyája,
 Messze hallik estenként a kolomp,
 Szép álmokra csalogat a falomb, . . .

Minden olly szép, minden ollyan enyhe,
Erdők zaja és a völgyek csendje ;
Minden ugy hí, minden ugy tartóztat,
Senki innen, senki nem távozhat!

S mégis, mégis, te csak mégysz utadban,
Völgyről völgyre, gyorsabban, gyorsabban.
Marasztanak s nem akarsz pihenni,
Nem tartóztat vissza semmi, semmi!

Megyen a völgy, huzódik utánad,
Szépen kér, hogy ne hagyd el hazádat :
Nézd millyen szép, sehol párja nincsen,
Nem teremthet szebbet már az Isten!

Te nem hallod, csak szaladsz előbbre ;
A határnál bércz tolong elődbe :
Ha szép szóval meg nem tarthatának,
Most erővel az utadba állnak.

Karjaikkal a bérczek ölelnek :
Maradj köztük, ne menj el! kérlelnek!
De mig ők így kérnek, marasztgatnak,
Te közöttük utat törsz magadnak.

Néz utánad a bércz szánakozva,
Hogy karából ki vagy bontakozva,
S kél sohajtva viszhangja utánad :
— Mért hagyád el, mért hagyád hazádat?

Mi sorsra mégysz az idegen földre?
Ismeretlen annak bércze, völgye,
Virágai nem ismernek téged,
Forró napja nem enyhít, megéget!

Ha elfáradsz, eltikkadsz, mi haszna!
Nincs ki fejed keblén megnyugaszsa,
Nincsen erdő édes enyhe árnya,
Melly pihenni kebelére várna!

Hol van a bérez, a mellyből fakadtál?
Hol a fenyü, mit onnan ragadtál?
Hol van a völgy, folyásod szép partja,
Melly virágít kebeledre hajtja!

Oda minden! s körül sivatag van,
Lomhán mégysz rajt, egyedül, magadban,
S elalélva a hosszú pályába:
Beleomlasz a lassu Tiszába!

Az magával elviszi emléked,
Még nevedet sem hagyja fenn néked,
Elfelejtve fogsz ott megpihenni,
S nem marad belőled semmi, semmi!

Ez a sorsod, ez pályád futása:
Nyugtalan vágy, s a sziv csalódása!
— Ah! reám is, nem vár-e, ki tudja,
Az életnek ilyen pálya-utja?

Engemet is maraszt annyi emlék,
S még is a vágy hajt, hogy mennék, mennék!
Virágos völgy kebeléről, arra
A homokos, pusztá sivatagra!

Engemet is elfáraszt az élet,
Homlokomra még szellő sem téved,
El fogok ott veszni, hirem-nevem
A felejtés árjába temetem!....

A BALKÁNI HARCZ.

(HISTORIAI REGÉNY.)

JÓKAI MÓRTÓL

(Folytatás.)

Mahmud tolla.

Midőn II. Mahmud alatt a mekkai zarándokkaravánt a lesbenálló vechabiták kirabolták, a szultán megrendelé a mekkai és medinai bírának, hogy küldjenek rögtön a vechabiták tanyáira, s készpénzen váltsák ki az elfogott derviseket tőlük.

A vechabiták kiadák a foglyokat a küldött váltságdíjért, de annyira ragaszkodtak az alku értelméhez, miszerint csak a foglyokat kelle kiadniok, hogy még a rajtuk levő ruházatot is megtarták maguknak, s nem hagytak elvinni egyebet a csupasz testnél.

Igy kelle őket Mahmudnak még ruhával is ellátni.

Volt a megszabadítottak közt egy dervis a nimetullahita szerzetből, ki e történet után felmene a szultánhoz s monda neki:

— Szegény uram te. Legsomorubb ur minden kalifák között; legnagyobb szenvedések fia minden szultánok között, a kik előtted uralkodtak és utánad uralkodni fognak; köszönöm te néked, hogy engemet megszabadítottál az eretnekek kezei közül *), azért ime ajándékba hozom neked azt, a mit midőn ruhátlanul hagytak, még is el tudtam hozni közülök.

S azzal egy fekete irónádat adott át a szultánnak, s midőn Mahmud kérdezé, mi módon tudta azt elrejteni a rablók szemei elől? elmésen megmagyarázá, miszerint sűrű fekete szakálla közé dugta azt, és ott senki sem vette észre.

Mahmud elfogadá a dervis ajándékát s oda tevé azt, hol többi ereklyéi állottak, és azután sokáig nem gondolt reá, és egészen el is felejtkezett róla.

Egyszer azonban, midőn egyik kedvencz hölgye kíváncsiságból rávevé, hogy mutogassa meg neki a palotában levő ereklyéket, a mint a dervis által ajándékozott tollhoz értek, hirtelen felsikolta a hölgy s azt mondá, hogy azt a tollat mozogni látta.

A szultán erre odatekinte, s minthogy ő nem látott semmit, tréfás sza-

*) A vechabiták a mahomedán vallás eretnekei.

vakkal illeté kedvenz hölgyét s tovább mutogatá neki sorra a századok óta lerakott ereklyéket, miket tizenhárom szultán gyűjtött a khaznéba *)), s azután megengede hölgyének, hogy válasszon azon ereklyék közül egyet magának, a melyik legjobban tetszik neki.

Voltak ottan beces darabok, mik egy-egy ország jövedelmével felértek, drágakövekkel kirakott, ritkaságuk által beces emléküek, de azok közül a kegyencznő egyet sem választá magának, hanem a szultán nagy bámulatára azt az egyszerű fekete írónádat kérte magának.

Mahmud csodálkozva engedett odaliskja kívánatának s minthogy az ettől el nem állt, odaadá neki az írónádat, melly egyszerű bámbusz kóróból készült s nem volt rajta épen semmi nevezetes.

Az odalisk elvivé magával szobájába a tollat és azután reggeltől estig várta, hogy fog-e mozdulni újra?

De a toll egész nap, egész éjjel nyugodtan feküdt, a hová letették, s az odalisk már bánni kezdé, hogy kíváncsisága tárgya helyett nem inkább valamely becesebb ajándékot kért magának, a midőn egy estve meglátogató őt a szultán virágos kamrájában s a mig egymással édesdeden beszélgetnének, egyszer a szobában, hol rajtuk kívül senki sem volt jelen, neszt hallanak, mintha valaki nagy sietve írna s a toll perczegése hallatszanék a kiterített pergamenen.

Odatekintének mind a ketten s ime a bámulattól elállt szavuk: az írónád félegyenesre volt felemelkedve, a hogy szokás azt a kézben tartani s írni látszott magában az alatta levő pergamenen.

A hölgy reszketett a borzalomtól, mig a szultán, ki nem volt félelmek és babonák embere, azt hívé, hogy tán egy pók köté fonalát a toll tulsó szárához s annál fogva emelkedik és mozog az a légben, s hogy erről meggyőzze kegyencznőjét, ő maga odament és a toll fölé nyult, hogy a képzelt pókhálót elszakítsa. De nem volt az sehol, s a toll csak irt magában egyre.

A szultán maga is csodálkozni kezdett e tüneményen. A mit a toll olly szorgalmasan látszott írni, az rejtett írás maradt, mert hegye nem volt tintába mártva. A szultán ekkor próbát akart tenni vele, s az ottlevő alkörmösbe, melylyel török hölgyek ajkaikat szokták festeni, belemártá a toll hegyét; s azután letévé azt a sima tiszta lapra, mire az ismét felemelkedék s világosan tisztán érthető betűkben leírá e szókat.

— „Mahmud! Mahmud!”

A szultán reszketni érzé szívet, midőn nevéet olvasá maga előtt s borzalommal kérdezé; mit kívánsz tőlem?

*) A szultánok kinestára.

Az újra e két szót írta le: „Mahmud, Mahmud!“ és azzal lefeküdt.

— Az én nevem az, monda a szultán, hát te láthatlan szellem ki vagy?

A toll újra felegyenesedett és e nevet írta Mahmud alá:

— „Halil Patrona.“

Mahmud megrettent e névtől: egy ősei által megöletettnek neve volt az, s ha egy szellemnek jelenléte már magában is irtóztató, mennyivel inkább egy meggyilkolt szellemeé.

— Mit akarsz e helyen? — kérde a szultán elborzadva.

A toll felelt:

— Inteni téged.

— Veszély fenyeget talán engem? — kérde a szultán.

A toll ezt írta rá:

— Közel van.

— Honnan jön e veszély?

Most hoszu sort írt a toll és e sorban ez volt írva:

— Keletről nagy, nyugotról nagyobb, délről még nagyobb, északról legnagyobb és itthon mindeniknél nagyobb.

— Hol lesznek harcrai az igazhivőknek? — kérdezé a szultán.

— Az egész országban! — volt a válasz.

— Minő városok mellett?

— Minden város mellett és minden városban.

— Meddig tart e harc?

— Kilencz esztendeig.

Akkor számláltak ezernyolczszázhuszat és körül Törökország minden határán még semmi veszély sem volt.

Még egyet kérde a szultán.

— Mond meg énnekem győzni fogok-e én e harcokban?

A toll írta:

— Te nem.

— Kik lesznek elleneim?

Itt a toll megállt, mintha valamin gondolkoznék, azután e szót írta le.

— Máskor.

A szultán nem érté a választ s újra feltevé a kérdést, most ezt írta a toll:

— Másutt kérdezz.

— Hol?

— Egyedül.

Tehát nem akart e kérdésre a szultán kegyencznöje jelenlétében válaszolni. Nem bizott benne.

A szultán alig hiheté, hogy nem álmodik, még kedvencznője is odalépett, s Mahmud vállára hajolva rebegé:

— Kérlek téged, erős szellem, fogsz-e nekem is felelni?

A toll válaszoló: „fogok.“

A nő kérdezé:

— Mond meg énnekem: fog-e engemet Mahmud halálomig szeretni?

A szultán megütődve monda.

— A profétára! hogy tudsz illy kérdést intézni hozzá?

Pedig mit kérdezhetne egy szerető asszony sürgetőbbet?

A toll csendesen remegve irt:

— Fog szeretni haláloeddig.

— S mikor halok meg?

Erre a toll nem felelt semmit.

Hijjába kérdezé a kegyencznő: hány év, hány hó, hány nap mulva? A szellem nem mondott rá semmit.

— S mi által halok meg? kérdé a nő.

A szultán megrémült ez esztelen kérdésen, s el akará onnan távolítani a nőt, de egy percz alatt kiirta a toll a választ.

— Meggyilkoltatol.

A nő sápadt lett, mint a viaszkép, s rebegve kérdezé:

— Ki gyilkol meg?

Mindketten félelmesen, visszafojtott lélekzettel várták, mit felelend a toll? és az jól figyelmezve, nehogy hiányos betűt fessen, írta a pergamenre:

— Mahmud.

A kegyencznő ájultan rogyott a szultán karjaiba, ki őt ölébe véve, a ke-revetre tévé, s sokáig tartott, míg magához bírta téríteni, vigasztalva őt bölcs beszédekkel.

— Gonosz ingerkedő szellem lakik e nádban; ki csak azért üzi előtünk varázslatait; hogy sziveinket rettegésbe hozza. Hiszen azt mondá: hogy holtig szeretni foglak; hogy ölnélek tehát meg én? Hazug szellem lakik e tollban.

Pedig maga is reszketett a szultán.

Azon éjjel nem jött álom az ő szemeikre, s reggel erővel elvevé kegyenczétől az irónádat Mahmud, s azt mondá neki, hogy a tűzbe fogja azt vettetni.

De nem vetteté a tűzbe.

Sőt gyakran elővevé azt a szultán, s miután néhányszor hamis jóslatokon kapta a szellemet, kezdé az egészét egy magicus bohóságnak tekinteni, melly a végre rendeltetett a jó sorstó: , hogy az embereket különössége által mulattassa, és gyakran szerze általa mulatságot egész háremének, összegyűjt-

vén az odaliszkokat s kényszerítvén a bűvös tollat írni feleleteket mindenféle apró kérdésekre: „Hány éves a vén Kadun-Kiet-Khuda? — hány zechino van a Kizlár aga erszényében? — Hány órakerék ébredt fel a szultán? — Mikor érkeznek meg a szultána tulipánjai? — Hány fejet löktek ma a tengerbe? — Él-e még Szádi, a költő? — stb. stb. vagy kényszeríték Hugo Victor keleti verseit nekik lefordítani törökre, arabra, perzsára. — A toll mindent végzett türelmesen. Az odaliszkok igen kedves játékszernek tarták, s a kedvencz szultána el is felejté már a gonosz jóslatot, mit számára leírt.

Egyszer történt, hogy a nagyhirű kalózvezér, *Mikroconchalys*, ki az Archipelagust rablóhajóival régóta nyugtalanítá, s a szultán valamennyi flottáival tudott daczolni, Candia előtt a sik tengeren egy britt hadihajóval találkozott, s azt elég esztelenül három gályával megtámadta, s egy óra alatt mind a három hajója fenékbe lövetett, s ismeretes zászlóin kívül semmi sem maradt a víz színén, mellyeket is a győztes angol kapitány, Murrison magával diadaljelül elvive Sztambulba, s ott azokat felküldé a divánba.

A szultán öröme határtalan volt a boszantó kalózvezér halála felett, öröme megtetszék a háremben is, mert éjszakára fényes lámpaünnepélyt rendezett, s másnapra a diván elé hivatá Murrison kapitányt, hogy őt kegyeivel és ajándékaival elhalmozza.

Éjszaka tehát nagy vigasság volt az odaliszkok közt. A szultán maga is ittas volt az örömtől, a bortól és a szerelemtől, s a szultána öröme elbizottságában mulatságul vevé a bűbajos irónádat s kényszeríté azt bohó feleletekre: hogy számlálja meg, hány szála van Mahmud szakállának? hány lova az istállókban, hány katonája a tengeren, s a szárazon? mennyi piasztér a khaznéban? s végre kaczagva kérdezé tőle, mondja meg neki: hány óráig fog ő még élni?

Ah, hiszen egy egész örömteljes élet állt még előtte.

A szultán mégis fejét csóválta: ilyen kérdésekkel nem kellene Istent kísérteni soha.

A toll nem akart írni.

Ekkor boszusan kiálta rá a kegyencznő:

— Felelj! vagy ha nem felelsz, kényszerítelek megszámlálni a Feketetenger csepjeit, a mi innen Szukumkaléig van. Felelj hány óráig élek én?

A toll erre ingadozva felemelkedék és a papíron jártában olyan hangot adva, mintha sírna, nyögne, félreismerhetlen jeggyel írta le ezen számot.

„8.“

És miután leírta, körülkeríté azt, hogy tudtul adja, miszerint nem következik több.

Kaczagtak mindnyájan, ez a szellem szereti a tréfát s most boszút akar állani a szultánán a kinzó kérdésekért.

Ekkor volt éjfél után három óra. Annyit ütöttek az órák minden teremben.

Azután ismét táncolni, énekelni kezdtek az odaliszkok, az eunuch-bóhócok fabábokat játszódtattak egy függönyös játékszínen, melly a háremlakókat nagyon mulattatá.

De a kegyencznő fejből nem ment ki az a nyolczas szám, s a mint a szobákban levő órák ismét sorban négyet ütöttek, előveteté a tollat s arczán hitlen gúnyt tetteve, de szívében borzalommal kérdezé tőle.

— No most mond meg újra, ha még el nem feledted, hány óráig élek én még?

A toll leírta a számot:

„7.“

Itt már borzongani kezdének a körülállók. Mahmud szellemtréfának tartá az egészet s biztatá őket, hogy ne vessenek rajta.

S ismét mulattak tovább.

Egy óra mulva újra sorba ütöttek az órák az ötöt.

Most egyedül lopta félre magát a kegyencznő, s asztalára helyezve az írónádat, az elébbi kérdést ismétlé előtte:

Most a toll e számot írta:

„6.“

Tehát minden órában egygyel kevesebbet.

A szultán észrevette kegyencznője szomorúságát s hogy elverje gondolatjait, kényszeríté őt alvószobájába menni, ott a szultána két órai édes álmat aludt a szultán keblén, akkor a szultán felkelt, átment öltöző szobáiba, mert ma divántanácsnak kelle tartatni.

A kegyencznő felébredvén, legelőször is az órákra nézett s látta, hogy már hét óra van. Sietett rögtön felkeresni a tollat; egy kerevet vánkosa alá dugta el azt s remegő ajakkal kért tőle feleletet.

Most a toll már csak „4“-et irt.

(Folytatjuk.)

B Á G Y I M E N Y E G Z Ő.

(TÖRTÉNETI BALLADA.)

GYÖRFFY GYULÁTÓL.

Más volt Erdély hajdanában! — —
 Nyoleczzáz hosszú év előtt,
 Ékesebben koronázta
 B á g y i vár a hegytetőt.
 Hol jelenleg a romok közt
 Rút bagoly üt laktanyát:
 Hajdanában büszke vár-lak,
 Mint erős sasfészek állt.

Sok vendég közt egy vidéki
 Nem szúr egyhamar szemet,
 S a nélkül hogy észrevennék
 A lakomán részt vehet.
 Most az ór is tivornyázik —
 A várkapu nyitva áll;
 Ki vendégi jogra vágyik
 Ide jöjjön, itt talál!

Hol a mohos omladék még
 A szellőtől is remeg,
 S mint a széthúlt csontvázak — az
 Enyészettel küzdenek:
 Több hatalmas hódítókat
 Fékeztek meg hajdanán;
 Sok dacz, még az égvillám is
 Lepattana ércfalán.

Szépen süt a hold sugára
 A sötét vidék felett;
 De a várból szét özönlő
 Világítás fényesebb.
 Kellemes az esti szellő,
 Melly a fákat lengeti,
 S össze olvad a zenével,
 Melly a várból szálla ki.

— Történt egykor, mikoron még
 Aranykorát élvezé,
 Késő éjjel nagy sietve
 Vágtat egy lovag felé.
 Öltözéke egyszerű, de
 Választékony, izletes,
 Gyöngéd arcza szép vonásin
 Látszik hogy úr, hogy nemes.

Bent a várban — de mint fesseml
 A pompát, a fényözönt?
 Hol a szemek kápráznak
 Az arany s a fény között?
 S á n d o r I s t v á n a vidéken
 Leghatalmasb úr vala,
 Nincs Erdélyben, a ki véle
 Versenyzésre szállana.

S mi e korban ritkaság volt,
 Kardja nincsen oldalán —
 Tán kalandor, és így titkos
 Légyottokra megy talán?
 Nem. A bágyi várban fényes
 M e n y e g z ő n e k napja van,
 És a vendég oda vágyik
 Észrevétlen titkosan.

S egyetlen egy leányának
 Menyegzője tartatik,
 Így tehát a kedv s mulatság
 Meg sem állhat hajnalig.
 A sok szép lány tánczra perdül
 A míg csak szól a zene — —
 S az ifjaknak, hol leány van,
 Valjon még mi kellene?

Az asszonyok elcsevegnek,
 Mi hogy történt hajdanán?
 Minő fény van Magyarhonban
 S László király udvarán?
 Nincs előttük thea, kávé,
 Nincs előttük csemege,
 Mégis vigan elidőzik
 Ifja, véne, örege.

De másképen áll egészen
 Az urak közt a dolog!
 Hol a beszéd szönyegén a
 Legújabb törvény forog.
 Melly Rákoson hozatott a
 Leányfiúság felett,
 De a mellyben megegyezni
 Nem tudtak a székelyek.

A merre híz az önérdék,
 Arra vonzott mindenki,
 A vita is elkezdett már
 Komolyabb szint ölteni,
 Nem egy volt, ki borhevülten
 Fenyegette felkiált,
 Sértegetve káromolni
 A törvényt és — a királyt.

Sándor István zavarában
 Nem tudta, hogy mit tegyen — —
 Vendégétől en lakában
 Sértve a hon s fejdelem.
 Vagy szivélyes házigazda
 Legyen, vagy hű hazafi?
 Túrje-e e túlcspongást,
 Vagy ellen kell állani?

Kér — eseng, de mind hiába!
 Szavának nincs sikere,
 Háziúri tekintélyllyel
 Szinte nem megy semmire.
 Féktelenség mámorában
 Kiki azt tesz, mit akar —
 S a czéltvesztett társaságban
 Szörnyű nagy lesz a zavar.

Vége lett a nászzenének,
 Üres lett a táncterem,
 Ifja, véne egytől egyig
 A vitázók közt terem.
 És van lárma — — egy vendég a
 Másikával összevesz — —
 Sándor István aggodalma
 Perczről perczre nőni kezd.

Mint midőn a záporosó,
 Tölgyetdöntő zivatar,
 Kis fészékében egy szerelmes
 Gerlepárt is megzavar:
 Így lép közbe félelemmel
 A szerelem gyermeke,
 Drusilla a szép menyasszony,
 Kálmán László hitvese.

Gyermekded szép arczatján
 A gyenge pír fellobog,
 Ajkán még a szerelemnek
 Első csókja párolog — —
 Mig reszkető kis kezével
 — Mint a béke angyala —
 Csendet, józan önuralmat
 Békességet kér vala.

S fölragadván áldomásra
 A nemzetnek poharát,
 Csengő szóval, — mintha a szép
 Csattogánydalt hallanád,
 Melly a vércsekárokozás közt
 Néha néha fölzeneg —
 S békitő szelid szavára
 Hallgatnak a székelyek.

„Föl tehát az áldomásra!
 — Szólt a buzdító beszéd —
 Ne nézze a székely egymást
 Mint honának ellenét;
 Éljen köztünk a barátság,
 Nem pedig a rút viszály!
 Éljen hát a szent igazság,
 A törvény és a király!”

De mint a szelid galambra
Midón ölyv csap hirtelen —
Rakonczátlan székely ifjú
A menyasszonynál terem.
S kiragadja kis kezéből
Az áldozó serleget,
S földhöz sújtja, hogy tartalma
Mind reá fecskendezett.

E gyalázó sérelemre
A menyasszony felsikolt — —
Két kardnak egy villanása —
És a székely halva volt.
De felzúdul most a vendég,
Felzúdúl a sok rokon —
Az atya s a vőlegénynek
Piros vér foly kardjokon.

Első példa, és hallatlan!
Hogy a magyar valaha,
Enlakában vendégének
Életére tör vala,
S hogy a vendég, túllépve mint
A vendégjog engedi,
Fegyverét a házi úrnak
Életére emeli.

S tornyosúlt a vész valóban,
Ezer kard villant felé,
Minden egyes vendégében
Láthatá egy ellenét.
Még egy percz — — és már a boszú
Vad haragját tölti be,
Ha az ég védangyalának
Segélyét nem küldi le.

S im egy ifjú, ki elébb már
Titkon, észrevétlenül,
A vitázók seregébe
Szemtanuként bévegyült,
Nem fegyverrel, nem erőszak —
Tekintélyyel közbejár,
S méltósággal és parancsossal
A tömegnek ellen áll.

Összenéz a székely ember
S álmétkodva felkiált:
„Az országnak fejedelme!
László a magyar király!”
S ott, hol elébb fenyegetve
Félelmet hint szerteszét:
A fegyverzett kéz hanyatlik.
S tisztelettel visszalép.

„Bocsánatot — — elégtételt
Kérünk tőled fejedelem!”
És a két szó általhangzik
Az elnémult termeken.
Sok hatalmas lázító most
Megalázva térden áll — —
Méltósággal, de szeliden
Szól hozzájuk a király:

„Békesség e vár urának!
A vér szennyet rá nem ad,
Mellyet ontott védelmezve
Egy hölgyet és a hazát.
Mert igazi magyar ember
S férfú csak az lehet:
Ki honának törvényeit
Tiszteli, s a hölgyeket!”*)

*) Forrás Tud. Gyűjt. 1835. III. köt. 17. lap.

B Á L I N T I T T.

TÖRTÉNETI BESZÉLY *).

HALMÁGYI SANDORTÓL.

Oh azok nagy napok voltak!...

A nagynak nevezett Lajos ült trónunkon.

A pór örömet fizeté adóját, s a nemes lelkesülten szállt — ha kelle — védelmére a hazának, melyért meghalni szép volt, dicső volt.

Alkalmom a hőstettekre nem hiányzott, s lelkesítette a király példája által, ki a csaták vészes fergetegében is előljárt, egyesek és tömegek vívtak örökké élő emlékeket ki, különösen azon hadjárat alatt, melyre okot Nápolyi Johanna adott, megfojtván férjét, Endrét, Lajos öccsét.

Az áldozat vére boszuért kiáltott égre, s a magyar sereg, mely előtt fekete zászló vitetett, rajta a meggyilkolt sápadt arczképével, boszut szomjazva lépett Nápoly földére, mely hosszan tartó csaták véres színhelyévé változott.

Igy az 1349-dik év melegebb szakában Aversa és Nápoly közt derekas magyar táborral találkozunk.

A legszebb nyári éj volt, az ég felhőtlen és tele ragyogó csillagokkal, melyek közt méltóságos menettel haladt a telehold szokott pályáján, kétes világot terjesztve a vidék felett. Az ünnepélyes csendet egyetlen hang sem zavará; a jótévő zephirek is nesztelen suhantak tova a táborban, mely egyenes térségen, gondosan mivelt kertek közelében meglehetősen elszórtan, s nem minden rendetlenség nélkül feküdt, csak a kipányvázott lovak csináltak némi zajt.

A közelebbi nap vívott esata után meglehetősen gondtalanul merültek álomba a kifáradt harcziak; a zsihaj, melyet egy tábor szokott képezni, tökéletesen elhalt, a sátrak serege sötétben állt a közepén, leghátul nagyszámu erős szekerek voltak egymásmellé vontatva; minden mozdulatlan, mintha az egész csak egy megmerevült álmokép lenne; az örök is körös-körül hallgatagon, motszanás nélkül figyeltek a nagyszerű éjféli homályába, lesve ha nem tűnik-e szemük elébe valami gyanus, vagy tán merengőleg gondoltak az édes hazára, hol kedveseik maradtanak el.

E késő idő daczára, a sátrak egyikének hasadékein át világot látunk kitörni, mi arra mutat, hogy a vászon falak megett még fenn vannak. Valóban! két harczi, ül egy asztal mellett, mely egyszerűen földbe vert négy czövek, s ezekre szegezett két szál deszkából áll. Az asztalon fakupák, s egy roppant nagy tökkobak, mely a legpompásabb olasz borral van, vagy, igazat szólva, már csak volt tele, miután alig pár percczel előbb tölték ki, mi még a fenekén találtatott.

A borozgatók egyébiránt sem öltözet, sem fegyverzet, sem pedig testalkat, tehát külsőre nézve sem hasonlítanak egymáshoz.

Egyik közép természetű, barna férfiú, legszebb férfiúi korban, nemes arczél, fekete

*) Források: Joannes Archidiaconus, Carolus Eder és B. Mikola László.

hajazat, kissé erős, de azért megnyerő vonások, éles tekintetű fekete szemek, hason-
szinü, hosszú bajszal, mely a napégette, barna arcnak valami erőyes, tekintély pa-
rancsoló kifejezést kölcsönzött. Szép, fényes haját hosszú, göndör fürtökben viselé,
mellyeket most egyszerű kócsagtollas süveg szoritott özsze; öltözete magyar szabásu,
s oldalán széles, görbe kard lógott.

Ez Ujlaki Nagy Bálint volt, válogatott magyar csapatok parancsnoka.

Társa, ki meglehetősen kedvetlenül ült vele szemben, tökéletes ellentéte volt;
külsőjére nézve alig kevesebb mint monstrum. Azonban az épen nem az ő hibája,
hogy a természet szeszélyében őt ép oly hosszú, mint rendkívül vékony termet,
mintegy vörösbe siető, igen szőke fürtök, apró, világoskék szemek, kissé tulságosan
pisze orr és barlangszerű szájjal ruházta fel. Ez még mind hagyján! de az arc si-
maságát a himlő elrabolta, s ennek következtében oly annyira terméketlen, hogy az
itt-ott csufiságból nőtt néhány szál szőrt is jónak látta tulajdonosa lenyesegetni; ba-
juszról szó sem lehet.

Ez aztán Konrád volt, nem különben szabad csapatok parancsnoka; különben,
valamint vitéz Nagy Bálint uram, derék, bátor harczi, s rendkívül hűséges párthive
a szeretett királynak, ki ez időben épen Budára tért volt vissza.

— Igyál Konrád — szólt Bálint vitéz ivóedényéhez nyulva — ugy ülsz ott,
mint egy kárvallott görög. Hallod, Konrád? Vigan kell lenni, Konrád. Ezer nápolyi
maradt a mezőn; négy hadnagy, sok olasz grófok, nemesek, katonák, polgárok és...
szép signorák estek fogságba.

— Igazad van, Bálint — viszonzá a hosszú vitéz — éljenek a signorák!...

— A lelkemadta szép signorák, kiknek a magyar ember csak bajuszát kell,
hogy megpödrítse, s mind utánna bolondulnak, — tevé hozzá Bálint jó kedvében,
elfeledve, hogy szavai busulást okozhatnak bajtársának.

S valóban ez neheztelve tekintett a vigadni szerető vitézre, ki önelégülten, s
nem minden büszkeség nélkül sodrá meg szép, hosszú bajszát.

— Egyre kérlek Bálint — szólt ennek bajtársa mellvasát leoldva, s komoran
lökve a sátor egyik szegletébe — mondtam és nem akarom többször mondani, hogy
ne juttasd eszembe pofámat.

— Legyen eszed, Konrád. Hagyj vigadnom, s kövesd példámat. Nagyon mor-
golódo lettél, mióta a terra di Lavoro felé közeledtünk. Tán megelégtel a dicsősé-
get, vagy tán az boszant, hogy önkényteseid Aversa ostrománál elfeledték volt vitézi
kötelességüket?

— El bizony, elfeledték volt, mert kétannyi ellenséggel állottak szemben — fe-
lelé Konrád — aztán meg éhesek voltak, — tevé hozzá mintegy gunyosan.

Ezzel végig heveredett a lóczán, s keményen szemébe nézett Nagy Bálintnak,
ki nagyot nevetve mondá:

— Ördög szedte portyásai! Csak akkor kél fel bennök a vitézsé, ha félreáll a
hasuk?

A kérdezett mit sem felelt Bálint ártatlan tréfájára.

— Guillinisiben jól kellett hogy éljete, Konrád — folytató ez magas kedvében,
mit sem adva bajtársa komorságára — mert szó a mi szó, de vitézül tartottátok ma-
gokat. Nem tudom, de sejteni kezdem, hogy Cerneto alatt csupa gombóc, sódor,
kolbász, peccsenye és...

— Eh, ördög és vihar! — kiálta fel a vezér boszusan felegyenesedve, s csön-

tos öklével olly mérgesen csapva az asztalra, hogy a kupákból messze felloccsant a drága bor, — ne boszants, ha látod, hogy rossz kedvem van; különben szétverlek innen.

— Ember vagy Konrád! — viszonzá a fenyegetett, számba sem véve az erős szavakat — csak azt akartam, hogy szundikáló véredet sebesebb forgásba hozzam; mert ki nem állhatom, ha mélanholizálsz, s jobb ha tanácsomat követed és szegre akasztod a gondot. Vigadnunk kell, vigadni jöttem én sátorba, mert dolgaink jól mennek. Aztán ma élünk, holnap halunk. Igyál a bor kedvet ad, gondot űz!

— Nem iszom.

— A király egészségeért, meg a tiedért, meg az enyimért!

Ezt nem lehetett visszautasítani.

— A király, a te s az én egészségemért! — ismétlé Konrád kupája után nyulva.

— Meg a vajdáéért, a mi derék vezérünkéért! — tevő hozzá Bálint.

— Nem! — mondá Konrád, egyszerre boszusan csapva le a kupáját — nem iszom a vajda egészségiért!

— Konrád vigyázz! én el nem árulok, ha csak rosszban nem töröd fejedet, de meghallhatja valaki szavaidat. Mit vétett neked István vajda?

— Vétett mindnyájunknak.

— Sóbálynynya váljak, ha tudom eszednél vagy-e, vagy sem? — szólt a csapatparancsnok bámulva.

— Eszemnél vagyok, bár többet ittam, mint rendesen, — viszonzá Konrád megint előbbi helyére ülve szembe Bálinttal.

— Szólj hát! csak nem áruló? mert akkor, — mondá ez kardjára ütve s szikrázó szemekkel, — akkor jobb lesz, ha anyja nem szüli vala e világra.

— Nem áruló, azt nem mondhatom, — viszonzá Konrád — de beszélj esendesen! Megmondom miért neheztelek rá. Nem megbocsáthatlan hiba-e, s nem mindnyájunkat érdekel-e, ha a vajda táborunkba elégedetlenséget hoz be, holott egyetértés nélkül ezen az idegen földön leghamarább sírunkat találjuk meg? Most épen, mikor a fekete halál mindennap apasztja sorainkat s növeli a csüggedést....

— Tovább, ne cifrázd.

— Embercim, ha nem is hősök; de még eddig elé becsülettel állották a sarat; igaz, hogy Aversánál kissé meghátráltak, de nem csoda. Kétszer erősebb volt az ellenség! Mondom, a fekete zászlót, mellyen a meggyilkolt Endre sápadt arca rémlik, még egyszer sem gyalázták meg.

— Ugy van Konrád, — viszonzá Bálint egész komolyan — vitézek vagytok mindegyig, s csak tréfáltam imént mikor azt mondtam....

— Hogy gyomrunk állásától függ harezi buzgalmunk ugy-e? — Eh hagyjuk ezt! Tudtam én, hogy tréfa; nem is azért törtem imént ki, hanem mert rossz kedvem volt. Táborunk jelenlegi állása forgott elmémben.

— Te derék, nemes ember vagy Konrád. De mondd tovább.

— Tehát észrevettem, hogy a táborban, s mi leginkább boszant, saját katonáim között nagy az elégedetlenség. S ennek maga a vajda oka, mert én nem hiszem, hogy a mi királyunk, ki olly rendszerető, pontos és lelkiismeretes ember, vezérünket segély nélkül hagyná.

— Segély nélkül, mondod? Csak nem félsz jelenlegi állásunkban! Hát nem vagyunk-e habár mindig kevesebben, mint az ellenség, de elegenden, s e mellett lelkesek

és bátrak, hogy a fekete zászlót diadalmasan vigyük előre Nápoly földén? — szólta Bálint büszkén.

— Nem természetem a félelem Bálint, megmutattam Foggia bevételénél, s Capua elpusztításánál — viszonzá Konrád nyugodtan, de büszkén. — A segély alatt nem értek egyebet, mint pénzt, mi nélkül tábort csak úgy tarthatni fenn, ha nem átaljuk zászlóját rablás által szennyezni be. Igaz-e?

— Igaz.

— No lásd! A vajda nekünk három hónapi bérünkkel, százötvenezer arannyal tartozik, s ma várakozásra utalt. Azt mondja nincs pénz. Mindent elkövettem, hogy embereimet megnyugtassam, de hiába! Nem képzeld millyen nagy az elégedetlenség. Nem csoda! Éheznek, mert az élelmiszerek sem oszthatnak elég pontosan ki; én pedig tudtára adtam embereimnek, hogy valamelyik rabol, halál fia az. Ismétlem, csak a vajda oka mindennek, nem fordít elég gondot, pénze is tudom hogy van. Miért nem adta ki a zsoldnak legalább felét?

— Sokban igazad van Konrád, — szólta Bálint rendkívül érdekeltetve — de a vajdát még sem hibáztathatjuk. Nincs pénze, nem fizethet. Már itt aztán legjobb a türelem. Próbáld megnyugtadni embereidet; fogadom pár nap alatt Nápoly tornyán fog lengedezni a fekete zászló. Nos, hát azért eresztéd vala búnak fejedet? — tevő hozzá megint visszaesve előbbi kedélyes hangulatába — ez még hagyján, de azt gondoltam volt, hogy valamely Madamigella után epekedsz.

— Ah, jó hogy eszembe juttatod! — vágott közbe Konrád azonnal felállva — nem volna kedved sátrádba vonulni. Késő idő van már Bálint.

Es nagy szemeket meresztett, nem tudta nevéssen-e, vagy boszankodjék.

— Az ördögbe, hát azt juttattam eszedbe, hogy innen elverj? — szólta végre, s még többet is készült mondani, de míg Konrád egy nemével a nyugtalanságnak állt mellette, egyszerre valaki a sátron kívül kétszer a földhöz csörteté kardját.

— Jöhetsz! — mond a hosszú vitéz, mi alatt bizonyos nemével a zavarnak látzott bajtársa kérdő tekintetét kerülni.

A széles sátor szárnyai kétfelé lebbentek, s két fegyveres közt egy lefátyolozott női alak jelent meg; termete magas, karesu, magatartása fenséges, öltözete sötét.

Bálint növekedő bámulattal szegezé tekintetét a deli termetű nőre.

— Ki e nő? — kérdé Bálint.

— Foglyom, — viszonzá Konrád röviden s vállat vonitva.

— Miért hoztad ide? . . . most az éjszakában . . .

— Mert nem akarok egyedül maradni.

— Konrád! — kiálta fel Bálint csodálkozva — te mindeddig rendszertő ember valál, s nem hozzád illő rokonzátlanokodásnak csak gondolatot sem engedéd meg magadnak, térj eszedre.

S kardjára csapva, daczoló állást vón.

Ugy látszott a fogolyhölgy védelmére készül szállani.

Ez bár nem érté a magyarul folytatott párbeszédet, de sejté, hogy a lelkes arcú, barna ifju őt oltalmazni szándékozik, sebesen hozzá rohant tehát, erősen karjába ragaszkodott, s olly hangon, melly Bálint vitéznek éppen a szive fenekén csendült meg, könnyörgőleg mondá:

— Mio amico! . . .

Konrád boszusan ütötte fel fejét. Intett az öröknek, hogz távozhatnak, s miu-

án ezek engedelmeskedtek s a sátorban csak hárman maradának, nyers hangon mondá:

— Bálint vérem forr, távozz sátradbba, különben elfeledem, hogy egy lobogó alatt harcoltunk.

— Csak rajta! — viszonzá Bálint vitéz.

S baljával megragadá a nő kezét s háta megé voná azt, míg jobbával széles kardját rántá ki.

Konrád sem késett; dühösen villantotta fel hoszú egyenes szúrkardját.

Azonban éppen midőn már összecsapandók valának, a felbőszült magyar csapat-parancsnok agyában egy gondolat villant át, s ellene meglepetésére és a védelme alá vett hölgy rémültére egyszerre leereszté kardját s valamivel szelidebb hangon mondá:

— Megállj Konrád! Mielőtt eszeveszetten egymás életére törnénk, látnom kell foglyod arcát, mert alakja egy ismerősömre emlékeztet.

Ezzel gyöngéden felemelé a remegő hölgy fátyolát.

Bálint mintha egy csodatüneményt látott volna, megdöbbenven lépett vissza. Az arc szomorú és halvány, de olly tökéletes, olly búbájos volt, hogy azt leírni alig lehetne. A fekete fürtök, a karsu szemöldök, mellyek alatt két még feketébb szem ragyogott, a vékony ajkak, a méltóságos dacz, melly a rémület mellett is az arc főjellege maradt, s mind ehhez a deli termet, hősünk azt se tudá álom-e ez vagy valóság.

Bálint vitéz most midőn az irigy fátyolt fellebbentve, tekintete e bűvös fekete szemek tekintetével találkozott, s az ellenállhatlan arczon, melly egy szenvedő angyaléhoz vala hasonló, a ragaszkodás és habozó hálaérzet kifejezését olvasá, nem csak hogy elfeledé, miszerint a szép magyar hazában egyvalaki sohajtva vár reá, de erősen dobogó szívében ollyasmit is érzett, mi nem volt gyáva félelem, s mégis inkább remegtetett, mint az.

— Maddalena, ah Maddalena! — kiálta fel egyszerre szenvedélyesen ragadva meg a hölgy picziny kezét — hát így kell, hogy lássalak, ... mint foglyot!... A szép Maddalena fogoly!

— Igen, igen fogoly és pedig az én foglyom! — vágott közbe Konrád, kinek sehogy sem tetszett a dolgok fejlődése.

— Legyen. De én azon szent jogot formálom hozzá, mellyet a szerelem nyújt, viszonzá Bálint ravaszul mosolyogva a szép hölgynek — lásd Konrád, kedves vitéz barátom Konrád, ő a szép Maddalena Aversából. Sebeimben feküdtem házánál. Szerettük egymást, oh istenem mint szerettük egymást! Senki sem szakíthatja el tőlem őt.

— Csak én, ki nem fogom tűrni, hogy horgomról a drága halat csak úgy futtában elcsend, — sietett válaszával a boszankodó Konrád.

— Hát csakugyan nem mondasz le róla?

— Nem, mert nagyon szép.

— Én sem, mert rég szeretjük egymást.

— Megöllek Bálint.

— Vagy én téged Konrád. De megállj, fontoljuk meg a dolgot! Nekünk nem szabad egymás ellen fegyvert használni. Mit mondana derék királyunk, saját embe-reink és nem meggyaláznók-e nemes családunkat és önmagunkat, ha mi, kiknek példával kell előljárnunk a csaták vészében és a nyugalmas órák békéje és rendtartá-

sában, most egyszerre egymás életére törnénk egy nőért; halod Konrád, egy nőért?

— Ez mind igaz! de te elakarod venni az enyimet; mit bánom én, ha ismeritek és szeretitek is egymást! Ó az én foglyom. Hanem, — tevő hozzá kevésbé esendősülve — hogy megmutassam, hogy egyszer életemben engedékeny is tudok lenni irányodban, hát teszek egy ajánlatot. Ha ráállasz, szépen feloldjuk a csomót; de ha ellenkezzel és foglyomat erőszakkal elvenni akarod, elfelejtem, hogy ki vagyok én, ki vagy te.

— Halljam az ajánlatot!

— Rosz kedvem van Bálint — szólt Konrád valóban kedvetlenül — s miért van rossz kedvem, te tudod. A pénztelenség miatt nem tarthatom rendben katonáimat. Mindennap levágom egy két morgoló emberemet, mert semmi se hoz olly dübbe, mintha nem tartják meg a respectust.

— Nem értelek, Konrád. Boros vagy.

— Érts meg hát: adj kétezer aranyat, s legyen tied a signora.

Bálint különösen mosolygott, s néhány percnyi gondolkodás után, élénken vizsonzá:

— Nincs pénzem, Konrád, hanem van egy jó gondolatom.

— Ki vele!

— Elismered ugy-e, hogy lovagi kötelességem e szép olasznot védeni?

— Legyen ugy!

— De te nem akarsz lemondani róla.

— Eltaláltad.

— Kétezer aranyat kérsz váltságul érte.

— Épen annyit, mennyivel embereimet kissé megvendéghelhetem, hogy, mint te mondád, gyomrukat megtöltvén, vitézekké tehessem, — szólt Konrád sarcasmussal.

— Jól van Konrád; de nekem nincs kétezer aranyom, sőt többet mondok, még annyim sincs, hogy főbb embereimmel egy giorno di grasso-t tartsak. Itt nincs más mód, mint fogadjunk valamibe, ki nyertes lesz, azé legyen a signora.

— Nem bánom; de mibe fogadjuk?

— Hát abba, hogy kettőnk közül ki tünteti ki magát a közelebbi csatában jobban? Ez a fogadás csak dicséretes tettekre ösztönöz engem is, téged is.

Konrád vitéz gondolkozóba esett.

— Valjon beleegyezhetem-e? — tanakodék magában — csapatja jobb, lelke sebb; ő maga pedig bolond bátorsággal szokott az ellenségén keresztül-kasul járni. . . . Hah, szerencsés ötlet! A vajda 150,000 aranyunkkal tartozik. Befolyásom van nála, s én e befolyást ez ártatlan tréfa érdekében bátran felhasználhatom. A szent ügynek mit se ártok, mert az olaszok utolsó csatánk után úgy látszik egészen megadták magukat; legfőleg néhány békétlenkedővel lesz még egy pár silány csetepaténk. Kijátszom tehát ökemét. Jól van Bálint. A ki kettőnk közül leginkább kitünteti magát, azé legyen a signora.

— S ha, mint remélem, mert szívem, kardom, karom és lovam jó, a nyertes én leszek — szólt magában vitéz Nagy Bálint uram, nem is sejtve vetélytársa felfogós eszejárását — ha a signorát én nyerem el, visszaadom szabadságát. Itt a kezem — tevő hozzá Konrád csontos markába csapva jobbjaival.

— Áll a fogadás! — mondá ez nevetve.

— Áll! — mondá rá Bálint — most adjuk tudtára a signorának is szándékunkat.

Az olasz hölgy, ki e jelenet alatt, mellyből mit se értett, aggályosan állt a fogadók közelében, feszülten várta sorsát. Nagy Bálint gyöngéden megfogá kis kezét s leülteté őt, mialatt Konrád kikiáltott egy láncsás őrnök:

— Hivd Filippet gyorsan!

Filippo csakhamar megjelent s tolmácsul szolgált.

A szép signora értesülve a két csapatvezér fogadásáról, rémülten ugrott fel ülhelyéről; mert hisz akármeltyik fél legyen nyertes, ő erkölcsileg áldozatul volt esendő. A csalódás fájdmával szegzé haragos szemeit Bálintba.

— Mondd a signorának Filippo — mond ez, — hogy emlékezzék az édes napokra, mellyeket együtt saját házában Aversában töltöttünk. Mondd a szép Maddalenának, hogy míg a doleg eldől, egyetlen hajszála sem fog meggörbülni; mond végre, hogy ha Isten után én leszek a nyertes, ő ismeri jellememet, visszavezetem csendes tűzhelyéhez.

A nő, kinek e szavakat Filippo tolmácsolá, öröm és kétely kifejezésével függeszté szép szemeit a nemes ajánlat tevőjére. Mintha mondani akart volna valamit, mit Bálint észrevéve, biztatólag tekinté szemébe. Erre aztán élénken mondá a tolmács segélyével:

— Nemes lovag, te nem felelted el Maddalenát. Igen, én Maddalena vagyok. Imádkozni fogok, hogy te nyerj el, ... tied legyenek.

S hálatelt pillantást lövelt védőjére.

A fogoly, egy számára rendelt sátorba vezetett, melly mellett két láncsás állott őrt; egyik Konrád legravaszabb embere, másik Bálint hű szolgálja, Farkas.

A két vetélytárs pedig búcsut vett; Bálint sátrába sietett, s önelégülten hevededett a földre terített medvebőrre, ámde sokáig nem jött álom szeméire. Mindig a szép szignora lebegett előtte, deli természetével, szép arczával, szerelem nyilait szóró fekete szemével... Végre csak mégis álomba merült. Soha szebb álmai nem voltak.

Másnap délfelé vitéz Nagy Bálint uram egyszerre csak rendelést kap, hogy minden a keze alá tartozó embereivel a táborrt rögtön elhagyja s egy negyedórányi távolságra vegyen állást.

Konrád mestersége volt. Azt mondta a vajdának, jó lenne Bálintot arra a pontra rendelni, mert a messzeségben, épen arrófelől gyanus embertömegek látszottak.

Mikor Bálint csapatjával együtt elhuzódott, Konrád gúnyosan nevetett utána. Konrád uram rendkívül társasági ember volt ez nap. Mindig a vajda körül forgott. Tanácskozott vele sátrában, elkísérte a reggeli szemlére, együtt ebédelt, előzékeny és megnyerő volt minden szava, minden mozdulata.

Egyszer csak jön Bálinttól a jelentés, hogy hiába keresi az ellenséget, még egy levágni való emberre se tud akadni. Az egész vidék nyugalmas. Mit csináljon?

Konrád uramnak most azon szerény véleménye volt, hogy miután az az oldal mégis csak gyanus, nem ártana, ha Bálint állomásán maradna.

Rendelés ment, hogy Bálint ne térjen vissza a táborba, hanem csak vigyázzon ott.

— Czélt értem, — szólt magában Konrád.

S ezzel vigan fütyörészve vonult sátrába.

Hát vitéz Nagy Bálint uram?

Dulfult egész nap, mert hiába! csak nem kaphatta körmei közé az ellenséget. Pedig milyen kedve lett volna ráútni! Sehogy sem volt megelégedve helyzetével. Este morgolódva veté magát sátrában a medvebőrre; azonban csak nem is sejté, hogy a ravasz Konrád rajta most épen jókat nevet.

Éjjél előtt kevéssel jelenté az or, hogy valaki jött a táborból s bebocsátatást kér.

— Hah, tán visszarendelnek! — kiálta, örömmel ugorva fel.

Filippo jelent meg.

— Mi az izenet, Filippo?

Ez meghajtá magát s mondá:

— Signora Maddalena kéreti vitéz urat egy szóra.

— Mit, hát nem a vajda küld?

— Nem. A signora kéreti vitéz urat, ne tagadja meg kérését, jőjjön el hozzám.

Valami fontost akar mondani.

Bálint kémlőleg tekintett az olaszra, ki alázatosan állt előtte.

— Gyalog kell mennünk vitéz uram — szólt ez halkán.

— Miért gyalog? . . . Miben jár az eszed ember?

— Semmi roszban uram, légy meggyőződve. Hanem titkon kell a táborba jönnöd, mert senkinek sem szabad csak sejtene is, hogy a signorát meglátogattad. Siessünk.

Bálint nem volt hajlandó sietni.

— Hát te miért vagy illy hűséges e dologban Filippo, mi? — kérde szigoruan.

— Mert nagy hálával tartozom a signorának is, vitéz uramnak is. Induljunk.

Nincs mitől tartani.

— Mít, hát te azt gondolod, félek? — pattant fel a harczfi. — Nem ismeri Bálint a félelmet még akkor sem, ha kardja nincs oldalán.

— Kösse fel azt vitéz uram; mindig közelében leszek; átszurhat vele, ha elárulom.

Elhagyták a sátrat.

Szép csillagos éj volt, de hold nem világita, s ezért a két harczfinak nem kevés fáradságába került, míg árkon, bokron keresztül a táborba s a signora sátráig érhetett.

Midőn megérkeztek, Filippo mondá:

— Lépünk be. Farkas a mi emberünk, s a vitéz Konrád uram ravasz emberéről gondoskodtam. Fel nem ébred az holnap délig is.

— Hogy mondád Filippo, lépünk be? Hát te is be akarsz lépni?

— Vitéz uram nem tud olaszul, a signora meg nem tud magyarul.

— Igazad van.

Bálint és Filippo csendesen beléptek.

Signora Maddalena — nevezzük őt így — ott ült a sátor háttérében egy diván-szerű valamin, mi durva szövetek s illatos, friss füvekkel tömött zsákok és egyéb puha tárgyakkól volt hevenyészve s egy nagy medvebőrrel betakarva. Mind ezekről Filippo gondoskodott.

Hősünknek csaknem szédült feje, midőn a bájos olasznot, kit most még szebbnek talált, mint a mult éjjel megpillantá.

— Signora . . . ennyit tudott mondani, s jelek által tiszteletét fejezé ki.

— Carissimo amico! — e melegen mondott szavakkal sietett hozzá a kecses

hölgy, s a hevülő harcznak nyujtva kicsike puha kezét, a sátor fenekébe vezeté őt, s maga mellé ülteté.

Signora Maddalena a barna ifju kezében feledte kezét. Ez kéjgyönyörrel legelteté szemeit a fiatal nő gyönyörű arcán.

Filippo közelebb lépett, s hű tolmáclása mellett a fiatal pár ilyenforma beszélgetést folytatott:

— Hivatál szép signora.

— Igen nemes vitéz; köszönöm, hogy teljesítéd kérésemet. Mért mondád tegnap este, hogy Aversából ismersz, és miért állítod, hogy nevem Maddalena?

— Mert meg akarlak menteni, s ezt nem tehetem másként, mintha így védődül, ha megengeded, lovagodul szegődöm. Mi neved szép hölgy?

— Nevem Chiara.

— Fájdalom, nem találtam el, s most Maddalena kell hogy maradj, bár milly szép is legyen e név Chiara. De miért hivatál.

— Mert tudodra kell adnom valamit. Jól vigyázz! Konrád csalárdságot követett el. Jelenlegi állomásodra, távol a tábortól, az ő tanácsára rendeltettél.

— Ah! értem. Hogy ne legyen könnyű alkalmam kitünni, — mond Bálint bosszusan. — De honnan tudod mindezt szép signora.

— Ne kérdezd, később mindent felfedezek. Most csak azt kérdem, hogy ha történetesen vetélytársad lenne a nyertes, mi sors vár reám?

— Akkor... akkor megszöktetek szép asszony.

— Hogy érted ezt?

— Utat csinállok neked, hogy a táborból titkon menekülhess. De egy feltét alatt: el ne áruld tábori állásunkat, mert ez nem hozzád illő volna.

— Oh ne tarts illy hálátlannak kedves barátom! Bár királyod is keményen felelt, midőn öcsét megboszulandó, Sanciát, Catanzaro Konráddal együtt kivégezteté, azért mégis felétek hajlik érzületem s szent kegyelettel emelém szemeimet a fekete zászlóra, mellyen a királyi férj képe rémlik. Gyülölöm Johannát, hallod ifjú, gyülölöm, miként minden valamirevaló olaszno gyülöli a buja, nagyravágyó, bünös asszonyt.

A szép hölgy arczai kigyultak szemei tündököltek.

Bálint csak bámult.

Maddalena vagy tulajdonkép Chiara folytatá:

— Ne hidd, hogy e szavakat csak azért mondom, hogy szivedet megnyerjem. Valódi érzületem ősszinte bevallása volt ez. De térjünk vissza. Azt mondád, hogy a feltett esetben utat csinálsz a táboron át.

— Igen, azt mondom most is. Melléd adom leghűbb szolgálmat, ki most is örödüül szolgál. Ő el fog vezetni békés lakodba, hol megint szeretteid körében fogod boldog napjaidat folytathatni. Jutalmul csak azt kérem, hogy emlékezzél néha rám.

— Te igen nemes vagy vitéz. Ez nem jó reám nézve... De felelj: ha te lépsz a nyertes, s én tied leszek?

Bálint e kérdésben, miután már megmondta még a fogadás percében, hogy mit tesz az utóbbi esetben, valami ollyat látott, mi egészen szívéhez szólt. Azonban sohajtva viszonzá:

— Szavamat adtam, hogy szabadon bocsátlak. Visszaadlak tieidnek szép signora.

(Folyt. köv.)

SZINMŰIRODALMI LEVELEK.

SZILÁGYI VIRGILTÓL.

V.

(Vége.)

K ö n n y e l m ű s é g ; szomorujáték.

Hú másolat a természet után, egy kép az életből, melyre a művész csak azért akasztott néhány mezdarabot, hogy a valóság, melyet feltüntetni akart, annál kiáltóbb legyen; ügyesen ecsetelt arculata egy könnyelmű ember életének. E szomorujátékról mindezt el kell ismernünk, habár mint dráma sok nehézségébe ütközendik a szigoru ítésznek.

Sokszor megállunk egy festmény előtt, melynek szinei olly elevenek, tárgyai csaknem mozognak szemünk előtt és a távolból hallani véljük hangját egy kápolna vagy falutorony harangjainak, még is — még is tovább haladunk és egy más festménynek ítéljük a pályadíjít.

Amaz élethű ugyan, de ebben a művész teremtő ereje nyilatkozik.

A főbb jellemeik :

Brumon Leo egy könnyelmű marquis, ki habár a darab végén egy pillanatra magába térni s a javulás ösvényére lépni látszik, de e mellett elejétől végeig mint egy könnyelmű, pazar, könnyen hívő áll a közönség előtt, és romlásának oka e tulajdonokban rejlik.

Véry Gusztáv, ki befurja magát Leo szívébe, hogy a baráti álarcz alatt megrontsa ezt, s boszut álljon szerelme tárgyátóli megfosztatásaért. Ezen jellem csaknem kizárólag a cselekmény egész lefolyására, s ez viszont vele áll legszorosb kapcsolatban. Véry szeret egy leányt (Sweiczban), s mikorra utazásából hazatér, hogy megkérje, már megelőzte Leo, ki azon vidéken utazott és Corneliát oltárhoz vezette, miután Véry nővéréhez hűtlen lett és ezt kétségbe ejté. Véry boszut esküszik, használja Leo könnyelműségét, előmozdítja pazarlását s tönkre juttatja, végre midőn Leo, a viharból megmentett családi boldogságával parthoz vergődik s atyjától segílyt kapván rendbe akarja hozni ügyeit, játékasztalhoz vízi ármány által, sőt kinyújtja kezét végre Cornelia bírásáért, ámitja ezt, hogy Leonak az ő kastélyában légyottja van egy művésznővel, s így szépen kelepczébe csalja, de e közben a kártyán mindenét elvesztett Leo megtudja, hogy minden szerencsétlenségének oka Véry Gusztáv; ennek lakába rohan; vivnak; Véry keresztüllövi Leot, de ennek még van ereje leszurni őt.

Cornelia, a nő szenvedőleg áll a darabban, s férje Leo jellemének kikerekítésére szelgál.

Fioretto — Véry mostoha testvére — elinte mint a boszuló kéznek eszköze, utóbb mint a rejtélyek eloszlatója áll, miután közben alkalmat nyújtott a nagyvilági ifjak léhaságának feltüntetésére.

E mű, akár mert a pszichologiai okok összefűzésében hézagokat hagyott szerző, melyeket az olvasó vagy néző csak okoskodás útján tölthet be, akár mert az eszmék

küzdelméből hiányzik — mi pedig lényeges dolog — az ellentétes erők határozottsága — nem tehet olly hatást, minőre számít.

Véry nincs hivatva, Leo pedig nem alkalmas jellem tragoedia hőseül, pedig szerző célzata elég világos, hogy ezt kívánta azzá tenni.

A könnyelműségnek nincs tetteje, s már ennél fogva annak egyénítését alig lehet a boszú ármányaival szemközt állítani, midőn épen e mű tanúsága szerint inkább úgy jelenhet meg, mint a melly könnyen ide s tova hajtható játékszer lévén, vesztének okát önmagában hordja.

Ha Leo jelleme megnyerő volna s olly lelkitulajdonokkal ruháztatik fel, mellyek csak azért nem győzhetnek az erkölcsi ördög ellen, mert ez ama jellemben meglevő könnyelműséget veszi szolgálatba a jobb ügynek ellensúlyozására, ha e mellett az olvasó s a közönség nem lenne kénytelen csaknem a függöny véglegördüléseig azon balvélemény hatása alatt állani, miszerint Leo valóban okot adott Véry boszú-törekvéseire, s valóban megcsalta Véry nővérét: ez esetben, csak ez esetben lehetne megállapítani s meghatározni tisztán e műnek tragikai súlyát. — Következik:

Pacsali világismerete: vigj. 3 fely. Adatott először 1850. nov. 30-án.

Arról nem lehet szó, vajjon szerzőben van-e drámairói hivatás és tehetség? erre színművei s azon tetszés, mellyben leginkább Guttenbergje részesült, eléggé megfelelnek. De midőn ezt elismeré, egy tudományos ítészünk kétségeit nyilvánítja egy helyen: ha vajjon szerző tisztában van-e a dráma lényegére nézve?

Ha a „könnyelműségben“ — szerintem legalább, de meglehet csalatkozom — D. némelly tévedéstől menten nem maradt, ezt lehetlen terhes hibául róni fel egy drámairó második színművében, ha meggondoljuk, milly erőteljesnek, milly tökélyesnek kell egy szomorújátéknak lenni, hogy az erkölcsi célnak megfeleljen, s milly mélyen kell bocsátkozni egy tragoedia-írónak az emberi kebel rejtekébe, hogy a cselekvények valódi okait feltalálja a kedélyben és értelemben.

Az azonban egészen bizonyos, s erről e vigjáték is újabb határozott bizonyosságot tesz, hogy D. a dráma lényegét felfogva; tárgyait a helyes felfogás öntudatosságával kezeli.

Pacsuli, a darab hőse egy tökéletesen kikerekített komikai jellem, ki szeret úrilag élni, fürdőre járni s ha fizetésre kerül a sor, ettől — mint ő mondja — világismerete által menekülni tud.

E vigjáték meséje igen egyszerű. Pacsuli a fürdőben hogy lakodalmat, mulatságot, tehát a más rovására élvezet szerezzen, két szerelmes pár közt a legnagyobb viszályt támasztja, hogy közülök egy fiatal embert és egy hölgyet összehozzon. A nagy vendégséget meg is rendeli s egyszer azt veszi észre, hogy épen az által mivel célzott élni vélt, jegyesek viszonyát ingatta meg, sőt maga párbajba keveredett. Világismerete kiségití azonban az összetornyosult bajokból s végre egy házasság helyett kettő is lesz.

A bonyolításban annyi ügyesség és a dialogokban annyi élez van, hogy ez eredeti vigjáték némelly fordítmányok mellett bizonyára ollykor elővétethetnék.

Guttenberg; dráma 3 szakaszban, előjátékkal. Először adatott 1852. mart. 8

Dobsa leghatásosabb színműve.

És e hatásnak eszközeit a dráma önmagában hordja.

A cselekvény fejlődik és lefoly szemeink előtt, s midőn menetében az eszmék új meg új határait érinti, ez korántsem hat megakasztólag a fejlődésre, s a figyelmet

nem osztja meg idegen tárgyakkal, mi gyengitené az érdeket. Minden egy központból sugárik ki, s ismét visszatér minden forrásához.

A történeti háttér, melly képet ad Guttenberg korának eszmeküzdelmeiről, meghódítja figyelmünk egy részét, de nem nyomul az előtérre annyira, hogy magára a cselekvényre árnyékot vetvén, ezt tulsugározná.

Korrajz és cselekvény közt meg van tartva azon helyes arány, melly egy művészi festményen az eszme kivitele s a kép háttere közt kell hogy legyen. Ez mintegy rájárat képzé amannak s bármi kellemesen hat a látási szervre, s bármi szüksége különben — a sajátlagos kép tökélyeinek kiemelése szolgál csupán és a hódolatból részt nem követel.

Guttenberg a dráma hőse, óriás nagyságban jelen meg előttünk, mint a ki egy nagy eszmének él, a martyrok erős hitével az iránt, hogy munkája kiforgatja a szellemvilágot sarkaikból és új életet hoz az emberiségre. Szívét, szerelmét neje s találmanya a sajtó közt osztja meg, és midőn nejének szerelme Maximilián iránt felgyul, keservében a kétségbeesés szélén is bír a léleknek azon erejével, hogy felkiáltson: „Mellőztelek! s im e szóban a bünsuly féltérhét hordozom.“

Még az ingadozás perceiben is kiválónak, nemesnek, nagyvak mutatja magát, úgy mint egy nagy eszme képviselőjének lenni kell.

Guttenbergnét hévvel szereti s birni ohajtja Maximilian gróf, s miután a ház küszöbét a nő tilalma miatt át nem lépheti, pártfogója lesz a sajtónak, s ennek részére a császárt Zsigmondot is megnyeri, hogy Guttenberg házába ez uton jutván, vizionlathassa szerelme tárgyát.

Dryhén András szinte szereti Guttenbergnét, s hogy láthassa, hogy körében maradhasson, Guttenberg munkatársává szegődik. Guttenbergné részvétellel sajnálja ezt, mig hévvel s elfojtott szenvedélylyel szereti Maximilián, úgyannyira, hogy a sajtó működésének megkezdéséhez a próbapapot készitvén, erre Maximilián nevét vési.

A szerelmi viszony miát boszús Dryhéhn felakarja világositani s boszura ingerelni Guttenberget; sikerül is ennek figyelmét a tárgyra vezetni, de közben párba fejlődik e miatt közte s Maximilián között, és elesik.

Dryhén gyilkosának a nép Guttenberget tartja s haláláért kiált, miután ez Maximiliánnak a menekvésre nagylelküleg módot nyujt. Maximilián szive ekkor megnyilik Julia, Guttenbergné huga befogadásra, ki rég lángol iránta.

Egy irat, mellyben Dryhén, halálát önmagának tulajdonítja, megmenti Guttenberget is; nejének megbocsát; a császár közbelép s a sajtó eszméjének képviselője mentve van.

A jellemekek bonczolására mélyen bocsátkozni hosszás, de czéltalan is volna. Általában el kell ismernünk, hogy mindazok, kik a cselekvény bonyolítására s tisztázására bármi csekély részben hatnak, tehát az előforduló alakok legfőbbjei valóságos jellemekek, egymástól elválasztott egyéniségek. És ennél többet — ha a cselekvényegység igényeinek is elég van téve — alig lehet mondani egy drámai műnek ajánlására.

TARKA KÉPEK.

Ismét egy pár hajdankori színlapot volt szerencsénk elfogadni, miket ime a közönségnek bemutatunk. Nem csupán curiosumok ezek, de okirati bizonyágai azon félig barátságos, félig tisztes viszonyoknak, melly a közönség és a művészek között azon időben fen állt, valamint elismerésre méltó törekvései az érzelmek embe-
reinek költői kifejezések után az irodalom kifejlettsége előtt.

Debreczen. Ma Szombatonn, Aprilis 12-kénn, 1828. A nemzeti színjátszó társaság Kubay és Kubayné részekre ezen Remek Polgári Szomorú Történetet adja elő 5 Felvonásban: FORTÉLY ÉS SZERELEM. (Németbenn KABALE und LIEBE.)
Irta Schiller.

Személyek:

Valter, első Miniszter egy Német Országi Her- tzegségben	Kemény.
Ferdinand, a Fija, Major	Czelesztin.
Marschal Kalb	Láng.
Lady Milford, első palotás dáma	N. Mária.
Vurmer, a Miniszter Secretariussa	Kubay.
Sófia, Ladi Milford Komornája	Kubayné.
Miller, Városi Mu'sikus	Székely,
A Felesége	Lángné.
Aloiza, a Leányok	Székelyné.
Hertzegi Komornyik	Némethy.
Ladi Komornyikja	László.
Miniszter Komornyikja	Keszy.
Polítzey Katonaság }	Szathmári.
	Erdélyi.
	Török.
.	Parthényi.

Nagy Lelkű Kegyes Pártfogóink! Szerentsének mondhatja az magát, kinek az élet ügyes bajos dolgai közt sorsát van kire biznia, s mint a gyenge tsemete a mellészurt támaszhoz, úgy hajolhat szíve reménységgel nemesebb Lelkű Jóltevőhöz, ennek édes tudása vezet minket is ma Hozzátok Nagy Lelkűek! kik többször érezték magatokat boldogoknak, ha jót tehettek másokkal, mint talám az, a ki boldogult általatok. — Háladatosságunk hogy valami kis áldozatot mutasson, éppen ezen annyira óhajtott valóbann remek Darabot választotta ki, melly egyik érdemes Tagtársunknak két ízbe lett betegsége miatt többszöri kihirdetés után is elmaradt; s ha bár — most is néki nagy áldozatjával esik fellépése, erejét még egészenn vissza nem nyerhetvénn; tsak ugyan tulajdon szavai szerint, nem kimélve életét egy olly általa annyira tisztelt Publikum eránt — mi szerentsések vagyunk fellépésével egyszersmind magunkat is Kegyes Grátziájokba ajánlani; a Darabról, magáról pedig azt a dicséretet tenni, hogy ennek érdemét csak a tudja becsülni, ki a Theatrumot helyes,

és tzélarányos oldaláról tekinti, hol az ember nemestülése a fő tzél. Tisztelettel maradtunk — Nagy Lelkü Kegyes Pártfogóinknak alázatos tisztelői. Kubay és Kubayné.

Alázatosan kérettetnek a tisztelt előfizető Uraságok, hogy délutánni 2 óráig parantsolni méltóztassanak magok ülések eránt. A Zártszékek Árra Grátziájokra bizatik. — Első hely 30 xr. — Második hely 20 xr. Kezdeté hét órakor.

Előfizetés felfüggesztése. Debreczen, ma kedden, aprilis 15-dik napján 1828. A nemzeti színjátszó társaság által Székely és Székelyné különös hasznokra előadatik: TÁNKRÉD. Egészen új vitézi nagy (opera) énekes játék 2 felvonásbann. Grünbaum Keresztely után Németből magyarra fordítottat Déri István által. — Muzsikáját írta a világszerzte eihiresedett Rossini Joachim.

Személyek:

Tánkréd, Syracusából számkivette s Bizantium-		
bann neveltette		Czelesztin.
Arzír, Syracusa mostani gubernátora		Némethy.
Ameneide, a leánya		Kubainé.
Orbassán, Ország fővezére		Kubay.
Isaura, Ameneide barátnéja		E. Terézia.
		Székelyné.
Udvari dámák }		Sz. 'Su'sánna.
		N. Mária.
		Lángné.
Roderich, Tánkréd fegyveres vitézze		Keszy.
Arzír Vitézzei }		Székely.
		Láng.
		Török.
		Parthényi.
Orbassán Vitézzei }		* * *
		* * *

Tánkréd kísérei. Lakodalmi nép. A dolog történi részert Syracusába, s ennek környékinn.

Nagylelkü Hazafi Kegyes Pártfogóink! Mint a Hazai földbe plántált fa, melly sok esztendők Telét és Nyarat kiállotta: az Esztendők múltával mind inkább ide honnyosult, s ide szokott, érző szívvel hívjuk meg régibb és közelebbi esmerőseinket, tisztelt Nagy Lelkü Kegyes Pártfogóinkat; örömmel valljuk meg jó óráinkat is, mint egy kedves Anya kebelénn szendergő Gyermeke, s mint szüléknek tsak egy bánatuk vólt, — azt is itt hordozni már kedvesebb; fogadjátok hát ti is Nagy Lelkü Hazafiak! jó szívüleg régi tisztelőiteket, kik olly estvét igyekeztünk szerezni, a millyen a maga Nemébenn még ezenn a Színenn soha sem vólt, meg akarvänn mutatni egyszersmind azt is, hogy Nemzeti Nyelvünk elég szelíd, elég kedves hangzatú, a világ első mestere Rossini magas lelkének húrjain is olvadozni; ő sem írt több fily remeket, te-remtő esze itt kimerítette magát s az emberi szív olvad a hangok illeteése után: tisztelettel nyújtjuk bé hát a Haza óltárára ezen első áldozatunkat, (mellyet tsak nagy költség, és fáradhatatlan munkássággal lehetett végbevinni) s ezzel életünket ezen Nagy Lelkü Publicum szolgálatjára, alázatos tisztelői Székely és Székelyné.

Bilétek eránt esedezünk jókori parantsolatjokért a Játékszínbenn; valamint a Zártszékek árrát bátorkodunk Kegyességekre bízni. Első hely 30 xr. — Gyermeknek fizetnek 15 xrt. — Kezdeté hét órákor.

> Rigorosumon volt az orvosjelelt s a többek közt azt a kérdést kapá, hogy mellyik a leghatalmasabb izzasztószer.

Hoszu gondolkozás után felelé, hogy ő nem ismer hatalmasabb izzasztószeret a rigorosumnál.

BÉCSI SÉTÁK.

XVII.

Febr. 15.

A bécsi carneval főünnepélyét már hosszú évek óta mindig az úgynevezett polgár-bál képzí. Hetekkel az előtt és hetekkel azután főtárgyául szolgál a közönség be- szelgetéseinek. Elmegy erre, boldog, boldogtalan, szegény és gazdag, az egyik mulatni, a másik látni akar, végre mindenki mégis csak elmegy. Egy megszilárdult szer- tartásnál fogva császár ő felsége személyes jelenlétével szerencsétlenni e vigalmat, és a ki más okból nem menne, már csak azért is megy, hogy ő felségét a bálban lássa.

Ennyi oknál fogva magam is csak készültem az ez ideire, melly f. h. 14-kére hirdetetett és a cs. k. redoute termeiben véghez is ment. Nagy ellensége vagyok a hosszas bálleírásoknak, azért csak röviden megjegyzem, miszerint e vigalom vára- kozásaimon fölül fényesen esett ki. Ő felsége megjelenése a teremben (éjféltáj) igen ünnepélyes momentumot idézett elő a körülbelül harmadfélezer főből álló társaságban. A cotillon után, mellyet a magas vendég tiszteletére rendezni szoktak, ő felsége el- hagyá a termeket, a társaság pedig még reggeli 5 óráig vigadott.

Ugyanazon este tartattat a Zsófiatermekben az úgynevezett „művészek bálja“, melly czimének csak igen-igen gyenge mértékben felelt meg. A bécsi művészek ma- gyar betegségekben szenvednek — soha sem tudnak egyetérteni. Az egyik párt azért nem ment, mert félt, hogy a másik is ott lesz, hasonló okból a másik párt is honn maradt, és így történt, hogy majd minden ága a bécsi közönségnek volt itt jobban és számosabban képviselve, mint a művészi.

Művészekről szólva, érdekes ujságul közlöm, miszerint az europai híru Elszler Fanni két nap óta falaink között mulat. — Davison e hét elején végre kikapta a várszínházi igazgatóságtól távozási engedélyét. — Ezen két különböző egyént azért hozom itt föl egymás mellett, mert egy on dit szerint Elszler Fanni kibérlette a ham- burgi színházat és Dawisont kívánja annak műigazgatójául.

A színészetről semmi mondanivalóm; farsangi, tiszta farsangi, a belértéknek még árnyát is nélkülözi. Egyébiránt már észrevehette ön t. szerkesztő úr, hogy hetek óta kerülöm e tárgyat.

Ezen kis letérés után, melly hasonló körülmények közt mindenesetre megbo- csátható, visszatérgek közléseimhez.

Az itteni „Novellenzeitung“ újév óta két magyar tárgyú regényt közöl hasábjain, mellynek egyike „Rebellen“ czimű történetí Rákóczi korából, írja Scheibe Theodor; egy ember — mert írónak alighogy nevezhető — kí, mint látszik, különös feladatául tűzé ki magának: a magyar történetet és nemzeti jellemünket eltorzítani, — azonban hála tolla tehetlenségének, a kitűzöttel épen ellenkező czélt ér el.

Ugyan ezen szerzőtől jelent meg tavaly egy régeny: „Die Söhne der Pusztas“, mellyben a csikósok körülbelül olyanoknak festetnek, mint a minők például itt a wurstlpraterbeliek. E szerzőtől még sokat várhatni!

Vieuxtemps új hangverseny-cyklust kezdett meg a „wiedeni színházban.“ Csillag Róza renkívül sok tapsot aratott mult héten Fides szerepében. — Aranyvári k is falaink között mulat.

H.

V I D É K I S Z E M L E .

S o m o g y, febr. közepén. Tisztelt szerkesztő ur! Szomorú dolog megyénkre nézve, hogy leveletem nem kezdhetem, a Garai árvák javára rendezett valamelly jótékony intézkedés leírásával — — e részben nálunk, egykét egyes adakozást kivéve, olly kevés történt, mint az egész hazában egy megyében sem. Az említett ügy az egész hazában a legbuzgóbb részvétet költé föl, csupán mi somogyiak maradtunk siketek, minket nem érdekel semmi, — — mi beszélünk magyarul, s magunkat magyaroknak valljuk — s mégis megyénk majd kétszázözernyi lakosa közül hány tudja, ki volt az a Garai? A Balaton mossa megyénk éjszaki határát, s mégis midőn Garai kiadta „B a l a t o n k a g y l ó i t,“ olvasta az egész ország, csupán mi nem. Csokonai itt irta D o r o t t y á j á t, melly Kaposvárott játszik — hanem mi miattunk akár Dorrottya irhatta Csokonait, mi egyiket sem ismerjük. S ha ez illy hanyag, közönyös részvétlenség miatt néha feljajdulunk is — olvassák azt az ország egyéb részeiben mindenütt, mindenki tudja hibáinkat, ismeri bűneinket, csak mi nem, mert mi a lapokat sem olvassuk — s így a javuláshoz sem igen nagy lehet reményünk, miután meg van írva, miként a jobbulásra első lépés hibáink megismerése. Ismerünk többeket közöttünk, kik pipákra, agarakra százakat költenek, mig az irodalmat csak annyi pártolásra sem méltatják, hogy legalább egy kalendáriumot vásárolnának.

De most jut eszembe, hogy ujságot akartam írni, és ime ollyasmiről írok, mi már nagyon is nem ujság. Hanem úgy jár a vidéki levelező, mikor új ujsága nincs, előveszi a tavalyiakat; mert ha a megyénkben ez idei legnagyobb ujságról akarunk írni, ugy a fogasokat vagyunk kénytelenek fölemlíteni, ez van most nálunk legkevesebb. Álljon tehát itt pár sor a fogasokról.

Nálunk a halász ember is tudja, hogy a világon fogas csak két helyen találhatik: a Balatonban és a F e n y v e s tengerben (!) sőt épen révéseztől hallám, hogy a Fenyves tenger föld alatt a Balatonnal összefüggésben van és azon jönnek át a fogasok bele. Melly összefüggésről egy tihanyi révész következőt regélt.

Hálót huztak a halászok, s a halakkal egy fekete gömbölyeg kátulyát is fogtak ki a vízből. A parton egy csonka koldus, ki a halászok alamizsnájából éldegélt, szokás szerint most is ott várta a huzást, ki midőn meglátta a fekete kátulyát, azon-

nal ráismert, hogy az az övé. De kinevették. Ő hogy bebizonyítsa szavait, elbeszélte, hogy katona korában volt egy jó pajtása, mindent megosztottak egymással, még pénzüket is összetették és azt ebben a fekete kátulyában tarták. Történt egyszer, mikor a Fenyves tengeren utaztak, hogy barátja midőn a hajó szélén állna s a kátulyába épen pénzt tett, az kezéből kicsuszva a vízbe esett. Ez régen történt, barátja azóta meghalt és ő ide haza került. A koldusnak nem hittek, de az azt is megmondta, hogy miféle és hány darab pénznek kell lenni a kátulyában. A kátulyát kinyitva, miután minden úgy volt, mint ő mondá, azt visszaadták neki.

Hogy a Fenyves tenger nem létezik s hogy az egész csak mese, az bizonyos; de az is bizonyos, hogy a halászok és révészek ez összeköttetését a Balatonnak hiszik, s ha valaki kérdi, a helyet is felmutatják, hol a Fenyves tenger vize a Balatonba felbuzog, s honnét, valahányszor hálóikat oda vetik, a legnagyobb fogasokat fogják.

De sokat is irtam a fogas urakról, pedig még megeshetik, hogy mire e sorok napvilágot látnak, Somogyban nem lesz többé a fogas a legnagyobb ujság, miután erős a hideg, s

„Pattog a tó, nól a szalonnája,
Lehet menni már halászni rája.“

Balatonmelléki Nabukodonozor.

BUDAPESTI HIREK.

* * Lapjaink legközelebbi számában a budapesti hírek elején megjelent cikknek foglalatját némelyek odamagyarárván, mintha ez által mi a magas bizottmány eljárásai iránt bizalmatlanságot akartunk volna gerjeszteni; felhíva érezzük magunkat annak világos kinyilatkoztatására, miszerint amaz érdeklött sorok egyedül arra voltak szánva, hogy a nagy közönség részvételét felhívják a nemzeti színház irányában, melly egyedül csak a köz részvét növekedő nyilatkozata mellett emelkedhetik azon magas pontra, mellyre azt magas kormányunk és az általa kirendelt bizottmányi férfiak emelni kívánják, s miután magas kormányunk az utat és módot e nemes részvét tetteles nyilvánítására kimutatta, egyedül minmagunktól függ, hogy intézetünk jövődjét a kívánt célra vezessük. E részvét iránti buzdításon kívül semmi egyéb okunk nem volt a kérdéses sorok közlésében, s ha azok netalán más értelemben is magyarázhatók, az tollunk hibája, nem szándékunké; minélfogvást nem késünk azt egész illedelemmel visszavonni.

> Ismét irodalmi házalók járnak körül városunkban, fölkeresik az ismert irodalompártolókat és kell vagy nem kell, megvetetnek velök bizonyos Lovászi és Wiener által szerkesztett zsebkönyvet. Hogy ez irodalmi iparlovagok mennyire ártalmasak az irodalomnak, csak akkor tűnik fel, midőn valamely valódi pártolásra érdemes mű a kiadó nyakában marad, mert kinek a kása egyszer megégeté száját, máskor a hidegvizet is megfujja. A házolás ugyan sok házakban el van tiltva, s a sajtó soha el nem mulasztja az illy visszaéléseket ostorozni, de olly kakukmadarak mégis csak találkoznak mindig, kiknek arczatán a korholás már nem fog pirosat.

Mit ellenük tehehetünk az minden, hogy a közönséget reájuk, ha csak figyelmünket ki nem kerülék, figyelmeztetjük, egyszersmind felkérve közönségünk türelmét, jóakarátát, hogy az illy visszaélést tekintse annak, a mi — visszaélés-, nyegle üzérkedésnek, mellyhez irodalmunknak csak annyiban van köze, hogy azt kárhoztatja, üldözi, ostorozza.

> Bérczi Károly, közkedvességü írónk, históriai novelláit kiadni szándékozván, azok már husvétra meg is fognak jelenni.

> Megjelent Szokolaitól a „Korán,“ a törökök politikai, vallási és társadalmi törvénykönyvük. A mű korszerű, igen érdekes ismertetéseket foglal magában Törökországról. Ajáljuk mindenki figyelmébe.

> A jótékony nőegylet társas táncvizgalma e hó 25-kén fog megtartatni a Lloyd termeiben.

> Egressi Bénéjámín arczképe Barabás által már készen áll, s e napokban fel is fog rendeltetése helyére, a nemzeti muzeumban állittatni. Az e célra adakozás utján bejött 436 ft 42 krból mi a fenebbi arczkép költségei levonása után fennmarad, a pesti conservatoriumnak fog átadatni.

> A legközelebb mult szerdán megnyitott januar-februari képtárlatot 65 darab festmény ékesíti; köztük Barabástól is egy.

> A mult havi képtárlatból kormányzónk, Albert főherczeg ő fennsége Révésznek egy éjjeli tájképét vásárlá meg. Melly nemes tette a P. N.-val mi is felsohajjunk, vajha e szép példát követnék csak mind azok is, kik honunkban fekvő javaikból, nem többet, 50 ezer évi hasznot élveznek.

> A nemzeti muzeum igazgatósága alkudozásban áll egy honi művészszel, Kovács festővel, a mütárlatban kiállított Árpád képvezetnek a muzeum számára életnagyságbani kivitele iránt.

> A városi templom kijavitása jövő tavasszal csakugyan megkezdetik.

> Budán egy szegény nőnek 3 gyermeke született, mind a három fiu, és ép egészséges.

> Jólsván egy özvegy asszony két gyermekét, aztán magát kivégzé egy konyhakéssel — adósság miatti kétségbeesésében.

> A pesti jótékony nő-egylet bevétele a mult évben 14,661 ft. volt; kiadása 7,713 ft. 16 kr. az egylet jótékonyosságában 3015 szegény részesült.

> Megjelent az új magyar muzeum ez idei első, januári füzeté.

> Jókai Mórtól „Török mozgalmak 1730-ban szinte elhagyta a sajtót.

> Ira Aldridge Königsberben a legnagyobb tetszéssel szerepel.

> Könyve Alajos k. r. tanár „népszerű ásványtana megjelent. Ára 24 kr.

> Tetemes kegyes adakozások folytán a Lípót templom építése eddigi erélyességgel fog folytatatni.

☞ Jelen számunkkal küldjük szét legujabb párisi divatképünket.

FELELŐS SZERKESZTŐ

TOLNAI GRÓF FESTETITS LEO.

PEST, 1854.

EMICH GUSZTÁV KÖNYVNYOMDÁJA.

Legujabb, vegyes tartalmú, magyar könyvek!

EMICH GUSZTÁV

nemzeti könyvkereskedésében Pesten, (az uri és kigyó-utca sarkán) s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

A

FEKETE DOMINÓ

REGÉNY.

Irta b. PODMANICZKY FRIGYES.

Két kötetben, összesen 331 lap a legesinosabb kiállítással
ára füzve 2 fr. p. p.

Úti Naplóból.

IRTA

B. PODMANICZKY FRIGYES.

Tartalma: Stettin. Svinemünde. Tengeri út. Riga. Reval. Kronstadt. Pétervár. Nevszki Prospect. — Utazás Moszkvában. Moszkva. — Stockholm. Upsala. Danemora. — A svéd tavak. Trollhättan. Gothaborg. A Sund. — Kopenhagen. Hamburg.

Nagy 8-adrétben, igen fényes kiállítással, ára 2 pfrt.

MULATSÁGOS

HÁZI-NAPTÁR

1854-re.

Szépirodalmi része: Tompa Mihály, Bernáth Gáspár, Jenevai, Sajó, Petőfi Sándor és Jókai Mórtól.

Az 1854 évre szóló katholik. és protest. naptáron kívül számos közhasznú cikkel, Magyar- és Erdélyországi vásárokkal s. a. t.

Nagy 8-adrét, közel 140 lap, ára füzve, s az illő bélyeggel ellátva csak 30 kr. p. p.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS.

A DÉLIBÁB,

nemzeti színház-lap folyó 1854-ik évi folyamára.

Megjelenend e lap ezentul is szokott alakjában; szépirodalmi tartalommal a legjelesebb írók közremunkálása mellett, hetenkint egyszer, vasárnap, két sűrűn nyomtatott iven, finom velin papíron, rózsaszín borítékkal.

Az első évnegyedben veendik tisztelt előfizetőink **Jókai Mór** legújabb historiai regényét „a Jancsárok végnapjait.” a második évnegyedben „Manlius Sinister” czimű drámáját.

Divatképeink a parisi *Moniteur de la mode* remekművei lesznek ezentul s, melyeket a farsagon át mentül számosabban iparkodunk bemutatni.

Előfizetési feltételek :

Helyben : egész évre 12 fr. ; félévre 6 fr. negyedévre 3 fr. p. p.

Vidékre postai küldéssel: egész évre 15 fr. ; félévre 7 fr. 36 kr.; negyedévre 3 fr. 48 kr. p. p.

Jelen boríték alatt minden előfizetési díjak elküldhetők s azokért egyenesen a szerkesztőség maga felelős.

Pesten, 1853. December 4-ikén.

a **DÉLIBÁB** szerkesztő és kiadó-hivatala.

(Szép-utca 1. szám)

IRODALMI JELENTÉS.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

„Tóth Kálmán költeményei“-re.

A költészetkedvelő magyar közönségnek kedves szolgálatot vélek tehetni, midőn **Tóth Kálmán** jelesb költeményeit egy diszkötetben kezeihez juttatom.

E diszkötet magában foglalandja költőnek ballada, leiró, lyrai, s egyéb költeményeit, mik részint szétszórva a szépirodalmi lapok-, és rokonvállalatokban jelentek meg részint még eddig kiadatlanok.

A sajtó alatt levő kötetet költőnek arczképe disziti.

A kiállítás minden tekintetben fényes, s a szétküldés ismeretlen gyors leend.

Előfizetési díj 2 pfrt.

A díjak beküldésének ideje legfőlebb febr. 20-ka, melly napon a példányok is szétindíttatnak.

Beküldési czim : a „Hölgyfutár” szerkesztőségének, előfizetési díj T. K. költeményeire.

Pest, jan. 10. 1854.

Nagy Ignác.

Legujabb, vegyes tartalmú magyar könyvek!

EMICH GUSZTÁV

nemzeti könyvkereskedésében Pesten, (az uri és kigyó-utca sarkán) s általa minden hiteles könyvárusnál kapható:

A

FEKETE DOMINÓ

REGÉNY.

Irta b. PODMANICZKY FRIGYES.

Két kötetben, összesen 331 lap a legcsinosabb kiállítással
ára füzve 2 fr. p. p.

ELŐFIZETÉSI FELHIVÁS

A Z

IFJUSÁG LAPJA

1854-dik évi folyamára.

Szerkesztő GÖNCZY PÁL. Kiadó Müller Emil.

Megjelenik e lap hetenkint egyszer, szerdán, két iven 8-adrétben.

Előfizetési ár: Pesten házhozhordással félévre 4 frt 30 kr.; egészévre 8 frt.

Vidékre postán küldve „ 5 frt — „ „ 9 frt.

Előfizethetni Pesten Müller Emil könyvnyomdájában: Szervitater, 1 szám; vidék minden cs. kir. postahivatalnál.

Megjelent és EMICH GUSZTÁV könyvkereskedésében
kapható:

BÉLA.

Regény. Irta IRINYI JÓZSEF.

Két kötet, igen csinos kiállítással, kis nyolczadrétben össze-
sen 624 lap.

Ára 2 frt. 20 kr. pp.

Épen most jelent meg s valamennyi itteni könyvkereskedésben kapható :

Erzählende Dichtungen

von

Johann Arany.

Aus dem Ungarischen übersetzt durch

KERTBENY.

Zweite Ausgabe! Leipzig 1854. 2 Bände 20 Bogen in 8-o, zusammen 1 fl. 48 kr.
Ezen, a mi jeles költőnk „Toldy“ és „Murány ostroma“-nak helyes fordítását igazolja már azon körülmény is, hogy két év alatt már a második kiadás lett szükségessé, s annak idejében az egész európai kritika, nevezetesen a német, angol és francia lapokban, örömmel üdvözölte e költeményeket.

Album hundert ungarischer Dichter.

In eigenen und fremden Übersetzungen herausgegeben

durch

KERTBENY.

Miniatursprachausgabe auf feinstem Velin, mit Goldschnitt und reicher Deckenverzierung.
Dresden 1854, 35 Bogen nur 3 fl. 20 kr.

Ezen — Liszt Ferencznek ajánlott — Album tartalmaz chronologiai sorozatban, 1572 től 1852 évig, 100 költőtől 150 költeményt s toldalékban a 100 költőnek valamint a 15 fordítónak életleírását, a magyar szépirodalomnak bibliographiáját idegen fordításokban, több mint 400 költőnek. kiktől ezen gyűjteménybe semmi mutatóvány nincs felvéve, névsorát stb.

A következő még életben levő költőktől közöltetnek költemények és életleírások, u. m.

Adorján. — Arany. (4.) — Bajza. (2.) — Barna. — Beöthy. — Benőfy. — Bérczy. — Berecz. — Bernát. — Császár. — Czuczor. (7.) — Dienes. — Eötvös. (2.) — Erdélyi. (3.) — Gaál. (2.) — Görgey. — Gyulay. (4.) — Hiador. Iduna. — Kriza. — Lauka. — Lévai (2.) — Lisznyai (9.) — Losonczy. — Majláth. — Majthényi Flóra. — Matisz. — Medgyes. — Mentovich. — Pájer. — Pompéry. — Pongrácz. — Riskó. — Samarjai. — Sárossy. — Sujánszky. — Sükei. (3.) — Szalay. — Szász K. — Székely. (2.) — Szelestey (2.) — Szemere M. — Szemere P. — Szücs. — Tárkányi. — Tompa. (4.) — Tóth E. — Tóth K. (2.) — Tóth L. — Vachot. (3.) — Vajda J. — Vörösmarty. (5.) — Zalár. — Zichy A.

BIBLIAI TÖRTÉNETEK.

Az ó és új szövetségből és az apostolok cselekedeteiből. Kivonat gyermekek számára,

SCHMIDT KRISTOF

négy-kötetnyi bibliai történeteiből, **Farbmann János** által. Fordította

Czuczor Gergely sz. Benedeki rend pannonhegyi tagja.

8-adrét 170 lap. Kemény kötésben ára 30 kr. pengő pénzben.

A SZERELEM GYERMEKEI.

Regény **SUE JENŐTÖL**, fordította **GERŐ.**

Két kötetben 12-edrétben 370 lap, füzve, ára 2 forint pengő pénzben.

DELILIBAR

SSZA